

nr. 2 APRIL 2019 85. ÅRGANG

ORGANIST

bladet

COMMOTIO

"Ny" tidlig afskrift er dukket op

LEIF KAYSER I 100-ÅRET

Kayser i nye klæder. Om nyudgivelsen af hans orgelmusik

Analyse af Leif Kaysers *Toccata*

DOKS

DANSK ORGANIST OG KANTOR SAMFUND

Dansk Organist og Kantor Samfund DOKS

Vesterbrogade 57, 1. th. - DK-1620 København V
Tlf. 33 79 16 85 (tr. 10-13)
doks@doks.dk - www.doks.dk
Sekretariatsleder: **Bjørn Arberg**
Mobil 21 47 04 30 (træffes ikke fredag)
Sekretær: **Lene Arberg**

Bestyrelse DOKS

Karin Schmidt Andersen formand
Hendriksholm Kirke
Vesterbrogade 57, 1. th. DK-1620 København V
ksa@doks.dk
Tlf. 21 28 00 72

Poul Skjølstrup Larsen næstformand
Løgumkloster Kirke
skjoelstrup@doks.dk
Tlf. 40 68 21 44

Philip Schmidt-Madsen kasserer
Sct. Matthæus Kirke
phsc@vesterbrosogn.dk
Tlf. 30 33 89 70

Bente Hogrefe Nielsen
Sjællands Kirkemusikskole
bente.hogrefe@mail.dk
Tlf. 29 67 13 01 - 46 96 46 92

Klaus Viggo Jensen
Ringkøbing Kirke
kuj@youmail.dk
Tlf. 48 41 46 71 - 20 32 43 40

Peter Bjerregaard
Godthåbskirken
pbm@godthaabskirken.dk
Tlf. 26 36 87 61

Christina Beltoft Mortensen
Nørre Tranders Kirke
beltoftchristina@gmail.com
Tlf. 98 14 91 73 - 61 71 91 73

Akademikernes A-kasse

Vester Farimagsgade 13 - 1606 København V
Tlf. 33 95 03 95 - www.aka.dk

Organistbladet DOKS

Mikael Garnæs ansvarshavende redaktør
Tysk-fransk reformert Kirke
organistbladet@doks.dk - Tlf. 41 26 63 31
Abonnement: årligt kr. 600
Annoncer sendes til annoncer@doks.dk
Annoncepriser: Kontakt redaktør eller www.doks.dk
Deadline for redaktionelt stof til næste nummer: 1. maj.
Deadline for annonce-materiale: 1. maj.
Grafisk arbejde: spotON og RiisGraphics
Tryk: Litotryk A/S
Forsidefoto: Werner Meyer – Forsidegrafik: Helle Riis

INTROITUS Af Mikael Garnæs

Leif Kayser 100 år

Musiklivet kan godt lide jubilæer og runde fødselsdage, også selv om der let kan gå automatreaktion i det. At runde år er, som en klog mand engang påpegede, ikke nogen personlig fortjeneste. Men jubilæumsomtaler kan dog give mening, når de giver mulighed for at drage personer frem, der ufortjent er kommet til at stå i skyggen. Det gælder i høj grad for komponisten Leif Kayser, der blev født 13. juni 1919 og i år ville være fyldt 100 år. Han hører til de mest markante danske orgelkomponister i det 20. århundrede, men ser man på antallet af opførelser og indspilninger af hans musik er det forsvindende lille, og noderne selv har indtil for nylig været svære at få fat på.

Det sidste er der blevet lavet om på med den store nye samlede udgivelse af Kaysers orgelværker i 15 bind på Edition S. En af drivkræfterne bag udgivelsen, Jørgen Ellegård Frederiksen, fortæller i dette nummer om det meget omfattende arbejde der ligger bag. Kayser udgav selv sine værker i fint håndskrevne udgivelser, men gjorde ikke meget for at udbrede kendskabet til dem, og for det meste lå noderne uspillede hen i hans kældere. Tilmed lagde han sten i vejen for potentielle opførelser ved at benytte C-nøgler i rigt mål.

En kreds af dedikerede mennesker har samlet det store materiale og transkriberet en lang række af satsene, så alle de besværlige C-nøgler er blevet erstattet af F- og G-nøgler. Frem for alt åbner udgivelsen på Edition S for at alle og enhver kan skaffe sig noderne. Med genudgivelsen af noderne kan man håbe på at Kaysers værker vil blive spillet noget mere, også i udlandet.

Og hvordan er Kaysers musik så? Det kommer Leif Kaysers elev, komponisten Niels la Cour, ind på i sin grundige analyse af orgelværket *Toccata sopra Ave Maria*, skrevet til DOKS' 75-årsjubilæum i 1980. Her karakteriserer han Kaysers tonesprog som "ikke atonalt, men fritonalt, hvor såvel Hindemith som romantisk og nyere fransk orgelmusik fornemmes et sted ude i baggrunden som mulig inspiration". Det kan virke lidt "nørdet" at bruge så meget plads i bladet på en analyse af et enkelt orgelstykke, men undertegnede har erfaring har været, at analysen kan bruges som indgang til Kaysers musik generelt. Man får meget at vide om hans teknik og musikalske tankegang, herunder brugen af den gregorianske cantus firmus.

Ved DOKS' årskursus i Køge i begyndelsen af maj bliver der lejlighed til at høre meget mere musik af 100-årsfødselaren Leif Kayser.

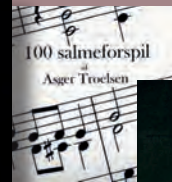
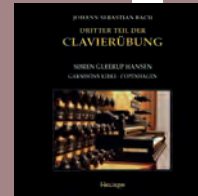
IND- HOLD

18-19
NYE PUBLIKATIONER

6-9
KAYSER I
NYE KLÆDER

5
KLUMME
EN LUKSUS I
MIT MUSIKERLIV

12-13
REGISTERTAVLEN

20
FORMANDEN
HAR ORDET
TJEK PÅ PENSIONEN

22
MUSIK TIL GUDSTJENESTEN
3. SØNDAG
EFTER PÅSKE,
1. TEKSTRÆKKE

23
KALENDER

14-17
EN ANALYSE AF
LEIF KAYSERS
TOCCATA

24
DOKS'EN UD AF BOKSEN
AEJI CHOI

Børnekorledelse for viderekomne

Optagelsesprøve til Efteruddannelsen i Fredericia

Børnekorakademiet's 2-årige efteruddannelse har optagelsesprøve den 7. juni 2019 med studiestart i august 2019. Uddannelsen henvender sig til børnekorledere med erfaring i ledelse af børne- og ungdomskor og er tilrettelagt med undervisning over fire semestre (spire-, børne-, junior- og pigekor). Desuden arrangeres masterclasses med praktikkor i de forskellige aldersgrupper.

Optagelsesprøve:

Fredag den 7. juni 2019 kl. 11 - 15

Sted:

C Café, Randalsvej 8, 7000 Fredericia

Info og tilmelding:

Skriv til tilmelding@bornekorakademiet.dk senest den 14. maj 2019

Undervisningsdatoer i efteråret 2019:

Tid og sted:

Fredage 9/8/19, 4/10/19 og 1/11/19 kl. 11 - 16 i C Café, Randalsvej 8, 7000 Fredericia
Fredag 6/9/19 kl. 13 - 19 og lørdag 7/9/19 kl. 10 - 15 - masterclass i København

---

Deltagerpris: Kr. 6.000 pr. semester.

Påregn desuden materialeudgifter på ca. kr. 1.550 for Pia Boysen og Margrete Enevolds bøger "Børnekor med poesi og bevægelse 1 - 5".

www.bornekorakademiet.dk

KLUMME Af Vibeke Astner, organist i Mølholm Kirke, Vejle

En luksus i mit musikerliv - tanker om kammermusik

Vores instrument kan jo det hele. Vi har et helt orkester til rådighed og spiller løs med arme og ben. Det må vel være nok? - eller er det?

Udover at være solist har sammenspil altid været en naturlig del af mit liv som musiker. Jeg har været så heldig at møde gode folk på min vej, som har haft evnen til at opmuntre og vise tiltro til, at jeg sagtens kunne spille med.

Min første musiklærer var en dygtig musikpædagog. Hun satte tidligt os små klaverelever i gang med sammenspil. Vi skiftedes til at spille klaver, marimba og diverse rytmeinstrumenter, og vi havde det sjovt sammen. Gode oplevelser, som jeg havde med, da jeg skulle starte i en anden musikskole. Her kom jeg snart i gang med at akkompagnere flere forskellige instrumentalister. Nogle af dem spiller jeg stadig koncerter med den dag i dag. Vi er forbavsende mange jævnaldrende fra den lille musikskole, der i dag er professionelle klassiske musikere. I domkirken var jeg absolut yngste medlem af kammerorkestret. Fik lov at spille continuo til alle de store værker og ledsage koret på orgel. Sikke en tillid at vise en 14-årig.

Det er vigtigt at give unge mennesker en chance, give dem gode musikalske udfordringer og opmuntre dem til at være del af et musikfællesskab på tværs af alder.

Hvert år arrangerer jeg derfor en "Unge for klassisk"-koncert, hvor jeg inviterer korsangere og unge instrumentalister til

at medvirke. Jeg opfordrer til sammenspil og hjælper gerne med ideer til repertoire og noder. Al den smukke kirkemusik, vi kender, er ikke nødvendigvis kendt af musikskolelærere. Vi har som kirkemusikere meget at byde ind med med det store repertoirekendskab, vi har. Jeg inviterer dygtige elever fra musikskolen, MGK og/eller et af musik konservatorierne. Mine orgelelever deltager også med kammermusik. Koncerten er afslutningen på en kordag, og sognehuset summer af god energi med ensembler, der over, mens det store fællesskor arbejder i kirken. Der medvirker også unge instrumentalister ved korets indslag. Programmet varer 1 time, og alle hører hele koncerten. Det skal være en god oplevelse både at være medvirkende og tilhører.

Tilbage til min egen orgelbænk. Jeg oplever det som yderst berigende at spille kammermusik. Der er rigtig megen fin musik at stifte bekendtskab med. Jeg oplever det som interessant at få kendskab til en orgelkomponists kammermusik - eller "ikke-orgelkomponister" fra samtiden og derved få udvidet min horisont.

Der er mange dygtige orkestermusikere, som gerne vil spille kammermusik i vores skønne kirkerum. Jeg har lært meget om orglet som orkesterinstrument ved at spille sammen med orkestermusikere. Den erfaring har jeg også glæde af, når jeg laver registreringer til mine solokoncerter.

En stor del af vores arbejde som kirke-musikere består i at spille til sang – hvad

enten det er menigheden eller vores kor, der synger. At arbejde kammermusikalsk med professionelle sangere er også meget inspirerende for den del af mit arbejde.

Som continuo spillere er vi så vant til at spille hele tiden. Der er ikke mange pauser i vores noder. For mig var det en øjenåbner at spille med i et koncertprojekt med Slesvigske Musikkorps. Her fik jeg oplevet at være en del af orkestret, tælle takter og mærke energien i et prøveforløb med et professionelt ensemble.

Det er også interessant at spille sammen med andre kunstnere. Jeg har haft fornøjelse af at bidrage med klassisk musik til bl.a. dans, videoperformance, billedkunst og skuespil. Man får oplevet sit eget instrument fra en anden vinkel i samarbejde med andre professionelle, der ikke er musikere.

Som kirkemusiker har vi så mange kasketter. Det er dog ofte os, der enerådigt bestemmer repertoire, tempi, dynamik, frasering, udtryk - alt det spændende. Vi er skolet i at bestemme og tage ansvar. Som kammermusiker er man del af et fællesskab, der sammen finder den bedste løsning. Kammermusikken er for mig derfor en gave og en inspirerende opgave - en luksus i mit musikerliv.

Af Jørgen Ellegård Frederiksen,
organist i Bagsværd Kirke

Kayser i nye klæder

Om genudgivelsen af Leif Kaysers orgelmusik

Baggrund

Leif Kaysers orgelnoder har siden hans død været næsten umulige at købe. Han havde meget dårlige erfaringer med forlag, og udgav derfor selv sine værker i sine sirligt kalligraferede udgaver. Jeg husker tydeligt de gange jeg selv var ude og købe noder hos Kayser i bungalowen i Vanløse, hvor hylderne i kælderen bugnede med de trykte nodeudgaver fra Atelier Elektra. Nogen må have fortalt mig, hvor man skulle henvende sig. Man blev lidt set an af den gamle mester. Kunne han lide hvad han så, kunne der falde lidt ekstra af: "Måske kunne dette også være interessant for Dem, unge mand?" Noderne kostede til gengæld næsten ingenting.

Kayser blev dog i de sidste år klar over, at nogen måtte sørge for genoptryk og salg, når han ikke længere kunne tage sig af det. Sagen blev bl.a. drøftet med bibliotekar Tove Kragh fra DKDM, ligesom jeg ved at der efter Kaysers død har været rettet henvendelse til bl.a. Edition WH, men der kom ikke rigtig noget ud af det.

Begyndelsen

For nogle år siden ville jeg forære en udenlandsk kollega noden til Kaysers *Concerto per organo*, et værk som jeg har indspillet og betragter som en hjørnesten i dansk orgellitteratur. Men jeg måtte erkende at det ikke længere var muligt at anskaffe noden.

Det blev begyndelsen til den meget omfattende proces med at få genudgivet Kaysers orgelværker.

I min søgen spurgte jeg ud på organisternes Facebookgruppe, om nogen vidste hvor man kunne købe noden til *Concerto*, og om det kunne være rigtigt at værkerne fra en af Danmarks største orgelkomponister fremover kun ville kunne fremskaffes som kopier fra biblioteker?

Adskillige var enige i at dette var uholdbart, og en lille arbejdsgruppe blev dannet. Det mest afgørende her var, at Svend Hvidtfeldt Nielsen fik skabt kontakt til Edition S (det

Om Leif Kayser

Komponisten Leif Kayser ville til juni være fyldt 100 år. Siden Buxtehude har ingen dansk komponist begunstiget orglet med så mange værker som han. At Kaysers musik ikke er mere udbredt, kan skyldes flere ting, men måske især at hans musik generelt er ganske krævende, både for den udøvende og for lytteren. Men: *er man først kommet på sporet af Kaysers musiks egenart, vil der åbne sig en mageløs verden af åndelig rigdom og skønhed.*¹⁾

Kayser var uddannet på Musikkonservatoriet i København som pianist og organist. Derudover studerede han composition og orkesterdirektion i Stockholm. Han debuterede 1941 som pianist, men allerede i 1939 blev hans 1. symfoni uropført i Göteborg, og Kayser blev udråbt som Carl Nielsens efterfølger. Flere symfonier fulgte i 1940'erne, indtil Kayser pludselig afbrød det hele og tog til Rom for at uddanne sig til katolsk præst. Han fortsatte dog med at komponere, også efter han i 1949 blev præst ved Sankt Ansgar Kirke i Bredgade. I 1964 løstes han fra sit præsteløfte, giftede sig, og virkede herefter som docent ved DKDM i fagene instrumentation og partiturspil. Kayser havde aldrig noget fast organistembede, men koncerterede ofte, også på klaver, hvor han vistnok var den første herhjemme der opførte Messiaens "Visions de l'Amen".

Kayser har skrevet musik for næsten alle besætninger undtagen opera: Fire symfonier (indspillet på Dacapo), et *Te Deum* og et *Juleoratorium*, begge dele for stort kor og orkester. Filmmusik, kammermusik, kor- og klaverværker, samt en del værker for den dengang nye klassiske instrument: accordeon. Utallige bearbejdelser for symfoniorkester, harmoniorkester, brassband og sågar for harmonikaorkester. Derudover ca. 30 små "hyggearbejder": tohændige klaverudgaver af klassiske symfonier, Ouverturner osv. "... *der er nu en særlig glæde ved at kunne lade musikken pible frem mellem ens egne fingre*" skriver han i forordet til sin klaverudgave af Nielsens *Espansiva* – 41 smukt prentede sider. Hver dag sad han i kælderen fra (før) hønsene stod op, og skrev eller renskrev musik.

Kayser var en særdeles skarp hjerne. Charley Olsen fortæller: "*Leif Kaysers flid, hukommelse og evne til at finde trykfejl var legendarisk. Han kiggede ned ad en side, bare én gang, og finder straks 3 fejl i noderne! Det er lykkedes mig én (een) gang at konstatere, at der manglede et punkt i et af Kaysers orgelværker!*"²⁾ Kaysers brug af C-nøgle i mange orgelværker var nok praktisk, idet han undgik mange bilinier og dermed forenkledede nodebilledet. Samtidig kunne han få skilt færene fra bukene: "*Det holder de værste amatører væk fra min musik*".

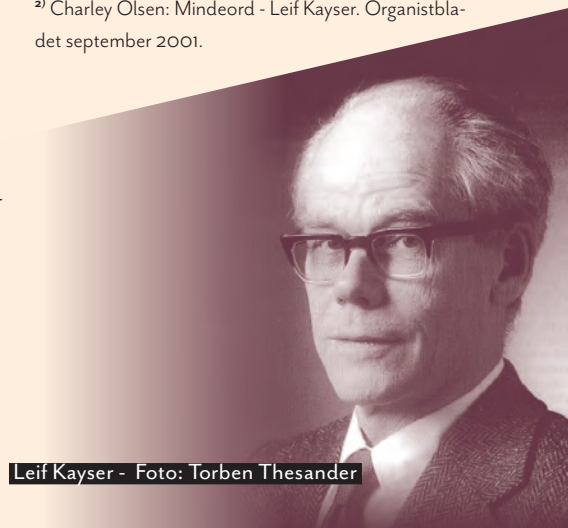
Kayser havde mange forbindelser til udlandet. Særligt til Frankrig, hvor han havde studeret hos Nadia Boulanger. Han brevvekslede med Messiaen, men ellers var det især med musikere i Tyskland og Schweiz, som havde stået for nyordningen af kirkemusikken der.

De sidste 15 år led Kayser af rystelammelse (Parkinsons) – en ond sygdom for en komponist, der satte en ære i at udgive sine værker i egen håndskrift af uforlignelig kvalitet.

Leif Kayser døde i 2001, to dage efter sin 82 års fødselsdag.

¹⁾ Citat efter Knud-Erik Kengen: Leif Kaysers orgelværker, i Dansk orgelkultur, Det danske Orgelselskab 1995

²⁾ Charley Olsen: Mindeord - Leif Kayser. Organistbladet september 2001.

Leif Kayser - Foto: Torben Thesander

tidligere *Samfundet til udgivelse af dansk musik*), som viste interesse i at genudgive det hele som faksimile. Kaysers blækoriginaler/trykforlæg befandt sig på Det kongelige Bibliotek, og det burde være en smal sag at scanne og udgive det.

Imidlertid udviklede sagen sig til et ganske andet omfang, efter at organist Niels Danielsen meldte sig med sin smukke renskrift uden C-nøgle af *Suite 4*, som han havde foretaget nogle år tidligere. Et par mindre værker forelå også i samme udstyr. Om vi mon kunne bruge det? Det endte med at Niels og jeg besluttede at renskrive samtlige værker, der indeholdt C-nøgle, mens værker, der fra Kaysers hånd allerede var note-

ret i G- og F-nøgle, jo kunne reproducere direkte. Og sådan blev det. Godt halvdelen af værkerne er således blevet renskrevet – helt eller delvist. Renskrivningsopgaven har forsinket, men også forbedret udgivelsen betragteligt. Den har også taget det meste af Niels' og min fritid i mere end halvandet år. Men det har været tiden værd.

Nyudgivelsen

Kayser har oprindeligt udgivet sine orgelværker i 32 hæfter, men vi har samlet dem tematisk, så de nu foreligger i 15 bind. I alt 725 sider, heraf 650 sider noder, hvoraf de 414 er renskrevne. Formatet er blevet ændret fra A4 til det mere læsevenlige B4.

Kaysers "farvekodning" af hæfterne har vi til gengæld måttet ofre for Edition-S' ensartede forlagsomslag, ligesom vi har måttet acceptere at tværformater "on demand" i dag leveres med spiralryg. Værker som *Pezzi Sacri*, *Kirkeruder* og *Requiem*, hvor kun enkelte satser er med C-nøgle, er blevet aftrykt *in extenso*, men desuden forsynet med et tillæg med renskrifter af C-nøglesatserne i G- og F-nøgle. Både de udgivne værker og originaludgaverne kan ses på Edition-S' hjemmeside. To værker har det desværre ikke været muligt at få med i serien fra Edition-S, nemlig *Julesalmelegene* (Engstrøm og Sødning) og *Parafrase over gregorianske temaer* (EWH), som vi ikke har

KAYSER I NYE KLÆDER

FANTASIA e INNO

per Organo

Adagio $\text{♩} = 63$

Leif Kayser
17.-26.11.1969

Ny

Fantasia e Inno

per Organo

Adagio $\text{♩} = 63$

Leif Kayser
17.-26.11.1969

Original

VARIAZIONI PASQUALI

per ORGANO

INTRODUZIONE $\text{♩} = 44$

Leif Kayser
Dic. 57 - Feb. 60

Ny

VARIAZIONI PASQUALI

per ORGANO

INTRODUZIONE $\text{♩} = 44$

Leif Kayser
Dic. 57 - Feb. 60

Original

Hymne til Hertug Knud

Ny

Original

NYE

kunnet få licens til. Parfrasen er dog blevet renskrevet i samme udstyr og format som de øvrige, og fås i ny ”nøglefri” udgave hos EWH (33189).

På nuværende tidspunkt bør også ”Koralbogen” (*Forspil og ledsagesatser, ca. 300 sider*) være udkommet på Edition-S. Desuden værkerne for *solist med orgel, for mes-singblæsere med orgel*, samt et bind med *motetter* for blandet kor m/u orgel, som ikke har været ordinært udgivet tidligere. Og ikke mindst *Marias lousang*, et meget fint værk for pigeor (SSA) og orgel.

Mange har hjulpet til undervejs. Knud-Erik Kengen, som kendte Kayser rigtig godt, har bidraget med noter om de enkelte værker. Han har været en stor støtte i forbindelse med bindet *Partitaer og orgelkoraler* – den første samlede udgave af disse værker (med flere ”nyheder”). Kayser forsynede nemlig løbende Kengen med disse værker, så det har været nemt at få overblik over dem nu. Kengen har endvidere været med til at taste værker ind.

Også Werner Meyer (Solbjerg kirke) har været en uvurderlig hjælp. Det var Meyer der i sin tid sørgede for at Kaysers ”salgsarkiv” fra kælderen ikke blev smidt ud, efter at Det kongelige Bibliotek havde været

og tage hvad de ville have. Werner Meyer har opbevaret både salgsarkivet (de trykte noder) og andre arkivalier, hvoraf flere har været unikke. Det har således været relativt enkelt at finde hvad vi skulle bruge, bl.a. næsten alle enkeltarkene til ”Forspil og ledsagesatser” (med de tilhørende korsatser) – som ikke engang KB ligger inde med allesammen. Havde det ikke været for Meyer var mange af disse ting gået tabt.

Udgivelsen er støttet af Augustinusfonden, Gramex og af Kodas kulturelle midler. Edition-S støttes desuden af Statens Kunstfond, og forlaget har udvist stor tålmodighed overfor den efterhånden langstrakte og omfattende proces. Endelig har Kaysers arvinger været særdeles imødekommende.

En særlig stor tak skal rettes til Niels Danielsen, som jeg har haft et fantastisk samarbejde med. Niels har en udpræget sans for detaljen, som har gjort, at renskriverne efter min mening lever fuldt op til Kaysers egne udgaver. Vi har bestræbt os på at komme så tæt på originalen som muligt, også mht. Kaysers særlige ”intuitive” notationsformer: de korte bindebuer, halve

Leif Kayser ved orglet i Solbjerg Kirke
ca. 1985 – Foto: Werner Meyer

eller udvidede bjælker osv. har krævet en vis hittepåsomhed i omgangen med nodeskrivningsprogrammet!

Med genudgivelsen håber vi at Kaysers værker vil vinde større udbredelse: Dels står C-nøglen ikke længere i vejen, dels åbner udgivelsen på Edition-S for at kendskabet til Kaysers musik kan blive udbredt i udlandet. Det vil være fortjent. Han nåede ikke rigtig at se sig anerkendt i den store verden, mens han levede. Men det var måske også lidt meget forlangt, at verden af sig selv skulle finde ud af at vide, hvilke musikalske perler der lå i en villakælder i Vanløse. Ikke mindst for internettets tid. Forhåbentlig bliver alting nemmere at gå til nu.

Se mere på:
leifkayser.dk

www.edition-s.dk/da/search/node/kayser

Commotio – en ”ny” tidlig afskrift er dukket op

Carl Nielsen færdiggjorde sit store orgelværk *Commotio* i februar 1931. Umidledbart herefter var der en lille kreds af organister, som indstuderede værket og spillede det ved koncerter under private former; dels 24. april i Christiansborg Slotskirke (Peter Thomsen), dels 14. juni i Sankt Nikolaj Kirkesal (Finn Viderø), og dels Sankt Hans aften i Roskilde Domkirke (Emilius Bangert); ved alle tre lejligheder var komponisten tilstede sammen med en kreds af venner og familie. Desuden må Peter Thomsen have spillet værket igen for Carl Nielsen, eftersom denne i et brev dateret 16. juli skriver til PT: ”Det glædede mig meget at høre den Form, De nu har faaet paa min *Commotio*”.

Carl Nielsen var kommet til at love selve uropførelsen til hele to organister, og den salomoniske løsning på dette dilemma blev, at den egentlige uropførelse fandt sted i Aarhus Domkirke 14. august 1931 med Roskildes domorganist Emilius Bangert ved orglet, mens førsteopførelsen i København fandt sted kort derefter med Peter Thomsen ved orglet i Helligåndskirken. Carl Nielsen hørte formodentlig også selv begge disse koncerter, på trods af at han på dette tidspunkt var svækket pga. en hjertelidelse. Han døde 3. oktober samme år.

Der har jo været brug for et par afskrifter til de organister, som således spillede værket inden det blev udgivet. Man ved, at der – udover de manuskripter som allerede findes i Det Kgl. Biblioteks Carl Nielsen-samling – har eksisteret mindst én afskrift mere, og dette aspekt er årsagen til denne lille artikel.

For få måneder siden, i november 2018, dukkede der nemlig et smukt

håndskrevet komplet blækmanuskript op, med titlen ”*Commotio* No I, komponeret for Orgel af Carl Nielsen.” Dette manuskript befandt sig i Dyssegårdskirken i Hellerup, i et af arkivskabene med kirkens nodesamling, hvor kirkens nye organist siden april 2018, Merete Kuhlmann, fik øje på det.

På sidste side i manuskriptet står der: ”Dette Eksemplar tilhører M. Vøldike”, og nedenunder er tilføjet med blyant: ”Registrering skitse af F. Viderø”. Der står ikke noget sted, hvem nodeskriveren er. Der er i manuskriptet også adskillige fortegnrettelser, noteret med blyant, sandsynligvis også Finn Viderø's tilføjelser.

Det viser sig, at Dyssegårdskirkens tidligere organist, Steen Lindholm, for mange år siden havde fået manuskriptet som gave af Mogens Vøldike; MW havde dog ikke oplyst, hvem der har ført pennen på det smukke manuskript.

Manuskriptet er nu overdraget til Det Kgl. Bibliotek, hvor seniorforskere Claus

Røllum Larsen og Niels Bo Foltmann er i gang med at se, om de kan finde ud af, hvem nodeskriveren var. I skrivende stund er gåden endnu ikke løst; men der gættes foreløbig på en professionel kopist, pga. den usædvanligt smukke og tydelige nodeskrift. Sikkert er det, at der må være tale om en tidlig afskrift, idet titlen ”*Commotio* No. I” kun blev anvendt helt i begyndelsen, hvor Carl Nielsen med ”No. I” indikerede, at han havde tanker om flere efterfølgende store orgelværker. Efter hans død kaldtes værket blot for ”*Commotio*”.

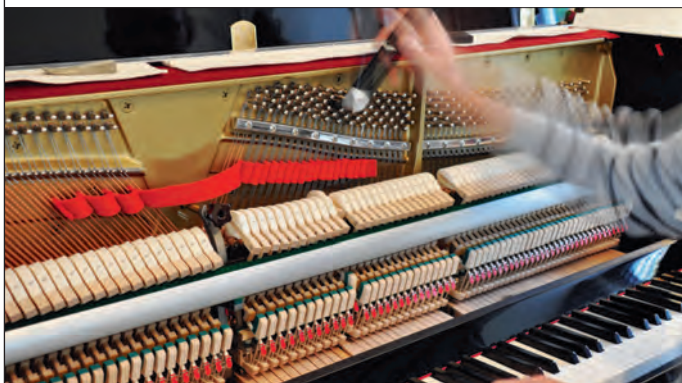
Dyssegårdskirken indbyder til koncert torsdag 4. april kl. 17. Prof. og slotsorganist Bine Bryndorf vil fortælle om samt spille Carl Nielsens *Commotio*. Efter koncerten kan man besøgte en kopi af det smukke manuskript.

Kilder:

Bine Bryndorf og Niels Bo Foltmann

PIANOKOMPAGNIET

Pianokompagniet er et team af erfarne klaverstemmere og instrumentmagere.

På vores værksted findes altid et udvalg af brugte istandsatte klaverer og flygler af anerkendte fabrikater, blandt andet nyere brugte japansk producerede Yamaha klaverer og flygler.

SCHIMMEL
PIANOS

Pianokompagniet forhandler Schimmels klaverer og flygler. Schimmel er grundlagt i 1885 og produceres i Braunschweig, Tyskland.

Pianokompagniet · Åbyvej 79 · 8230 Åbyhøj · tlf. 7023 8088 · aar@pianokompagniet.dk

www.pianokompagniet.dk

Ny omfattende udgivelse af dansk kirkelig kormusik

Dagen gror af morgengryet - 75 korsatser til kirkeåret

af Christian Præstholm

De 75 a cappella-satser er udvalgt, så de tilsammen dækker hele kirkeåret.

Stilistisk placerer satserne sig i et moderat modernistisk tonesprog et sted mellem det nordiske og det franske. Sværhedsgraden er tilpasset det gode amatørkor, med stor fokus på logiske og sangbare linjer i alle stemmegrupper.

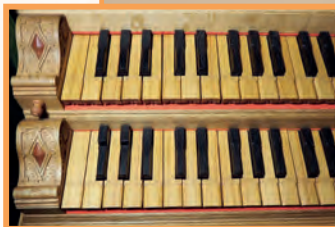
Udgivelsen rummer et omfattende register med forslag til fordeling af satserne på alle kirkeårets søn- og helligdage.

Dagen gror af morgengryet – 75 korsatser til kirkeåret
Udgivet på Forlaget Præstholm
88 sider (2x44), pris 299,-
Rabat på 15% ved køb af korsæt (min. 10 eks.)

Yderligere oplysninger og bestilling hos
Christian Præstholm
mail: christian.p@fiberflex.dk
www.christianpraestholm.dk

KOLLEKTIVE MIDLER FRA GRAMEX OG COPYDAN

1. maj er sidste frist for indsendelse af ansøgninger til projekter der ønsker støtte fra DOKS' kollektive midler. Man kan forvente svar på ansøgningen ultimo juni. Nærmere information om kriterierne for støtte og ansøgningskema findes på DOKS' hjemmeside. Husk, at der nu kun er én årlig ansøgningsrunde.

Nyt barokorgel i Ringkøbing Kirke

Orglet er en rekonstruktion af barokorglet fra 1633. Der er i dag kun facaden og få dele af det øvrige orgelhus tilbage fra det oprindelige orgel. Orgelbygger Mads Kjersgaard har ud fra de sparsomme oplysninger, vi har om det oprindelige orgel, rekonstrueret instrumentet, som det kunne have været dengang. Orglet har 13 stemmer fordelt på hovedværk og sokkelværk. Orglet er stemt i middeltonestemning og $a' = \text{ca. } 470 \text{ Hz}$.

På www.ringkobingkirke.dk/besoeg-kirken/kirken/barokorgel/ kan man læse mere om instrumentet.

Orglet indvies palmesøndag, og orglet kan også høres ved sommerens koncerter.

Kursusdag for tillidsrepræsentanterne

17 tillidsrepræsentanter fra hele landet var samlet til kursusdag i Lindevang Kirke i København d. 25. februar. TR-udvalget med Bjørn Arberg i spidsen havde tilrettelagt en udbytterig dag med oplæg til gode drøftelser.

Foruden "opdatering af sidste nyt" fik deltagerne et "brush-up på overenskomst- og tjenestemandsregler". Alle tog aktivt del i punktet "når jura ikke er nok – dilemmaer og udfordringer". Her blev det til livlige drøftelser med afsæt i cases, der kunne være hentet fra en DOKS-hverdag. Tak til Lindevang Kirke for husly, Lars Sardemann for godt værtskab og til DOKS' kompetente tillidsrepræsentanter, der yder et stort arbejde for foreningen og deres kollegaer.

Islands præsident tog imod deltagerne i Nordisk Faglig Konference

Repræsentanter fra kirkemusikernes faglige organisationer i Norden var fra 17.-19. januar samlet i Reykjavik. Her udvekslede man nyt fra sine respektive hjemlande. Løndannelse, arbejdstid, rekrutteringsbehov, liturgi og nye salmer var blandt emnerne. Disse møder, der finder sted hvert 1½ år danner gode relationer og grundlag for vidensdeling. Fra DOKS fortalte Bjørn Arberg om forløbet ved OK18 og en ny undersøgelse om arbejdskulturen i folkekirken. DOKS siger tak til vore islandske venner og kolleger Helga Guðmundsdóttir og Hakon Leifsson for godt tilrettelagt program, der også bød på visit hos Islands præsident Guðni Th. Jóhannesson, som gæstfrit tog imod i sin residens og bød på kaffe og pandekager. Snakken gik bl.a. om fællesskabet i de nordiske sprog. Den sidste dag var afsat til møde i Nordisk Kirkemusikråd. Her gjorde Pia Bengts og Håkan Wikman rede for forberedelserne til Kirkemusiksymposiet 10.-13. september 2020 i Helsinki.

Generalforsamling

DOKS afholder ordinær generalforsamling **tirsdag den 7. maj 2019 kl. 14.00** på Hotel Comwell Køge Strand, Strandvejen 111, Køge. Indkaldelse, dagsorden og information om valg til bestyrelsen er fremsendt til medlemmerne på medlemsmail. Bestyrelsens skriftlige beretning og forslag til drøftelse på generalforsamlingen vil være at læse på DOKS' hjemmeside.

Bemærk i øvrigt, at fra 2017 er alt materiale der omhandler generalforsamlinger i DOKS tilgængeligt på hjemmesiden, og medlemmerne bliver gjort opmærksom på dette ved en medlemsmail. Det er derfor vigtigt, at DOKS altid har din relevante mailadresse.

Sangskriverkonkurrence

ALSANG 2020 har udskrevet en sangskriverkonkurrence med historisk stor pengepræmie. Ambitionen er at få skrevet en ny moderne og samtidsrelevant fælles-sang-klassiker om frihed.

Først skal der findes en tekst til den nye sang, og vinderen belønnes med 45.000 kr. Når teksten er udpeget, kan komponister byde ind med en melodi til vinderteksten. Vinderen af komponistkonkurrencen vil ligeledes modtage 45.000 kr.

Man kan indsende bud på lyrik fra 4. april-4. maj på siden www.alsang.dk. Vinderteksten offentliggøres 11. juni. En uge senere udskrives melodikonkurrencen, og ophavsmanden til den bedste komposition afsløres i forbindelse med *Spil Dansk Ugen* 28. oktober-3. november.

Yderligere information hos projektkoordinator Astrid Vadgaard Christensen 24 42 06 71 / info@alsang.dk.

Olivier Messiaen – fugle, farver og bjerge

Cinematket, Trinitatis kirke, Kulturen i Sct. Matthæus og Institut français du Danemark arrangerer en række foredrag, koncerter og gudstjenester omkring den franske orgelmester. Blandt de medvirkende er organist Philip Schmidt-Madsen, Messiaenkender Erik Christensen og lysdesigner Lars Egegaard Sørensen.

<https://vesterbro.kw01.net/event/5228205>

Book en rådgivningsamtale hos PFA

Som det er medlemmerne bekendt har DOKS med virkning fra 1. april 2019 indgået en ny aftale om pensionsordning med PFA. Det betyder, at pensionsindbetalinger fra nu af sker til PFA. Tjenestemandspensionen berøres ikke, men pension af tillæg for tjenestemænd er omfattet. Alle kommende pensionsindbetalinger flyttes automatisk over til PFA, men husk at det ikke gælder din hidtidige opsparing i Velliv (tidligere Nordea Liv & Pension) eller andre pensionsordninger du måtte have. Her skal du aktivt bede PFA om at flytte din opsparing. Det blev pointeret på medlemsmøderne i februar, at alle DOKS-medlemmer bør booke en personlig rådgivningsamtale i den nærmeste tid. Medlemmerne der deltog i møderne har allerede gjort det, og der er nu åbnet for yderligere bookning.

DOKS anbefaler på det kraftigste at alle medlemmer tager imod dette tilbud. I overgangsfasen betyder det ekstra fordele, og det er vigtigt at du får kigget på dine forsikringsdækninger og pensionsforhold. Det kan ske ved et fysisk møde eller i form af et online-møde, hvor du sidder ved dine egen computer og har en telefonsamtale med rådgiveren.

Book en samtale nu med dit Nem ID på pfa.dk/companies/ddp-doks, eller ring til rådgivningsbooking 39 17 60 19. Har du spørgsmål, er du velkommen til at ringe til PFA Rådgivningscenter på 70 80 88 70.

Orgelstuderende på studieture

Som opfølgning på studieturen til Tyskland i september 2018 har orgelfaggruppen på DKDM gennemført nogle éndags-studieture med besøg ved interessante orgler i vores nærrområde. I Næstved besøgte vi Sct. Peders kirke, hvor organist Christian Larsen demonstrerede og fortalte om kirkens to nye orgler: Svalerede-orglet i renaissancestil og vest-orglet i tysk romantisk stil. Næste tur gik til Helsingør, hvor Søren Gleerup fremviste det romantiske Marcussen-orgel i Kronborg slotskapel samt Buxtehude-barokorglet i Sct. Mariæ kirke. De studerende fik naturligvis lejlighed til at boltre sig ved instrumenterne for at lære og lade sig inspirere.

Som afrunding besøgte vi St. Petri kirke i Malmø, hvor organist Carl Adam Landström fortalte om det igangværende spændende og kontroversielle orgelprojekt, og vi fik lejlighed til at følge orgelbyggerne fra Klais Orgelbau under opstillingsarbejdet på det, som skal blive til Nordens største orgel på 205 stemmer.

Alt i alt en række spændende studier i orgelhistorie, orgelspil og orgelkundskab.

Sven-Ingvart Mikkelsen, studieledet

En analyse af Leif Kayzers Toccata sopra "Ave Maria"

Det gregorianske forlæg

Rigtig mange steder inden for komponisten Leif Kayzers store produktion er der en eller anden form for nærvær af gregoriansk sang. Nogle steder, som f.eks. i dette orgelværk komponeret 1980 - efter min mening et af de mest spændende danske orgelværker fra det 20. århundrede og et af Kayzers bedste - er en gregoriansk melodi det tydelige udgangspunkt og det til grund liggende tema for et forløb indeholdende en række til tider meget avancerede variationer.

Den her benyttede gregorianske melodi til bønne Ave Maria har navnlig været brugt inden for tidebønnen. Den kan bl.a. ses i en af den katolske kirkes lidt ældre gregorianske sangbøger, Liber Usualis, og er en af de mest kendte og mest afholdte Ave Maria-melodier; nemt at finde i CD-indspilninger og f.eks. på YouTube. Melodien ses som **Eks. 1** og er her vist i noget så gregoriansk usandsynligt som fis-dorisk, da det er denne transposition, der må regnes for hovedtonearten i Kayzers

"... i ... et af de mest spændende danske orgelværker fra det 20. århundrede og et af Kayzers bedste - er en gregoriansk melodi det tydelige udgangspunkt..."

Toccata; altså i en moderne, fritonal og kromatisk farvet forstand. Svarende til at der i utransponeret d-dorisk kan optræde b for h, kan der her i fis-dorisk være opløsningstegn for dis. Teksten ses oversat til dansk i **Eks. 2**.

Formen

Værket varer 11 minutter, og mit forslag til en oversigt over dets formforløb er vist i **Eks. 3**. Som vist i Eks. 1 kan melodien anskues som faldende i et a-, b- og c-afsnit. Det er disse melodiafsnit, der er tænkt på med bogstaverne a, b og c i den viste formoversigt.

Nærmere betegnet ser jeg satsen som en sammensætning af en tre- og femdelt form. I det store omrids er satsen en tredelt bueform med

A som en overvejende dæmpet og tilbageholdt første del, B som en intens, aktiv midterdel i forte- og fortissimoniveau og A' som en til ro gående slutdel med reprise karakter. Set med udgangspunkt

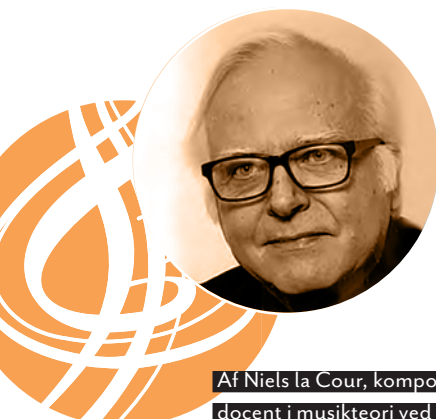
i den gregorianske melodi virker satsen femdelt: Først får vi en prolog, dernæst varieres og bearbejdes den gregorianske melodi 3 gange (stort set), og til sidst sluttes der af med en epilog.

Det tonale

Udover i fis-dorisk, satsens hovedtoneart, der indleder og slutter af, optræder Ave Maria-melodien (eller dele deraf) især i gis-dorisk, som nok må betragtes som B-delens hovedtoneart. Desuden høres motivciter i f-dorisk, i H-farvet dis-dorisk samt i a- og e-dorisk. I stykkets tonale vandring spiller kvintslægtskaber med andre ord ingen større rolle; snarere sekund- og tertsslægtskaber.

Variationsteknikker

Adskillige steder består variationen sådan set blot i, at den oprindeligt énstemmige gregorianske melodi er blevet harmoniseret. Som f.eks. i 1. variations c-afsnit, hvor melodien høres ovenover et akkompagnement som en meget udtryksfuld solostemme på sit eget manual. Så er der en hel del klassisk figuralvariation, hvor det er let at høre det oprindelige motiv bagved. **Eks. 4** viser en sådan let udfigurerende behandling af Ave Maria-melodiens åbning, de første 6-7

Af Niels la Cour, komponist, tidl. docent i musikteori ved DKDM, har studeret instrumentation og komposition hos blandt andre Leif Kayser.

toner, her i gis-dorisk. Eksemplet er reduceret, så man kun ser de melodiførende stemmer, ikke akkorderne. Eksemplet er fra de første to takter af B-delen, og lige forinden har Cadenza-afsnittet lagt dramatisk op dertil: Accelerende akkordbrydninger og skalaløb, først opad, så nedad, understøttes af et enormt crescendo og ligesom kaster tilhøreren ind i B-delen.

Figuralvariationerne kan også udvikle sig til en slags melismatisk viderespinding over et motiv. En sådan ses i **Eks. 5** fra lige før epilogen. Det viderespundne motiv er et næsten-citat af den gregorianske melodis slutfrase (fra "et in hora mortis"), her i f-dorisk. Heftigere, mere i småbidder opdelt og delvis diminuerende figuralvariationer kan også iagttages.

Eks. 6 viser diskanten i 2. variations b-afsnit. De efterhånden af ret hurtige rytmer prægede dis-doriske citater af b-afsnittet er understøttet af kraftige, hovedsagelig H-tonale akkordslag, så at stedet må betragtes som bitonalt. Henimod og i 3. variation (a2) bliver satsen stadig heftigere og mere eruptiv. Det er nu kun "stumper" af den gregorianske melodi, der "flyver gennem luften".

Eks. 1

Eks.2 Hil dig, Maria, fuld af nåde! Herren er med dig! Velsignet er du iblandt kvinder, og velsignet er dit livs frugt, Jesus. Hellige Maria, Guds Moder! Bed for os syndere, nu og i vor dødstime. Amen.

Eks. 3 Formoversigt

- A { Prolog (t. 1-35)
1. Variation: a+b+c (t. 36-71)
Overledning: Cadenza (t.72)
- B { 2. Variation: a1+b1+c1 (t. 73-104)
3. Variation: a2 (t. 105-122): Obs. I
3. variation er der intet selvstændigt b-afsnit.
- A' { Indskud: Genoptagelse af prologstof (t. 123-132)
3. Variation fortsat: c2 med b2 som bas (t. 133-143)
Epilog (t. 144-154)

Maestoso ma con moto

Eks. 4

Eks. 5

Eks. 6

I **Eks. 7** ser vi en så indgribende figural variation, at øret næppe (på klassisk vis) genkender motivet bag. Det er Toccataens allerførste takt, prologens åbning, og de fleste må nok have analysesluppen frem, før de ser, at vi hører et blidt, toccata-figurativt lille "vindstød", afspejlende den gregorianske melodis første 6-7 toner. Den slags mere eller mindre skjult strukturel tilstedeværelse er der en hel masse af rundt omkring i Kaysers orgelmusik. Det i **Eks. 7** viste lille "vindstød" indeholdende en sekstol er endda kun et kort eksempel. I andre, lignende situationer ses både 8-, 10- og 12-delte rytmiske tonegrupper, og de toccata-virtuose bølger kan fortsætte op og ned over lange stræk.

Fragmenteringer er også en måde, hvorpå Kayser behandler sine temaer. I den ovennævnte 3. variation, afsnit c2, er der noget af det, og man møder det flere steder. Som det ses, begynder den gregorianske melodi med et nedadgående kvartspring. Dette kvartspring løsriver Kayser og gør til et alenestående motto, f.eks. optrædende i rollen som ostinatobas, se **Eks. 8**. Ovenfor i **Eks. 4** får det, spillet fortissimo i pedalet, karakter af indgangsportal til B-delen, i hvilken det derefter gentagne gange høres som et magtfuldt basmotto.

Sammensætninger af flere variationstekniker kan optræde. I **Eks. 9** har vi noget fra 1. variations a-afsnit ("benedicta tu" etc.), hvor den gregorianske melodi ligger som en f-dorisk cantus firmus i mellemstemmen (harmonisering af melodien). I pedalet har vi det løsrevne kvartspring som en slags basso ostinato (fragmentering), og i

højre hånd ser vi hvirlvende toccata-figurationer, der antyder strukturel mindelse om den gregorianske melodi ved at indlede figurgrupperne med den opadgående intervalfølge: Sekundskridt + spring; smlgn. med stederne "Ave Maria", "benedictus", "Jesus", "Sancta Maria" og "et in hora". (Skjult strukturel tilstedeværelse).

Harmonik

Lægger man den gregorianske melodis første 4 toner (a-e-fis-cis) sammen til akkorden vist i **Eks. 10a**, får man en molseptimakkord, som spiller en så gennemgående rolle i værket, at den heri kunne kaldes "Ave Maria-akkorden". Allerede mens prologten kun er inde i en slags tilløbsfase, ses akkorden, dog i dette tilfælde med et tilføjet g som næstøverste tone (nedefra:

fis-cis-e-g-a). Igennem stykket omlægges, brydes, forberedes, indføres, videreføres, varieres og udbygges akkorden på talrige måder, og den ophøjes til "tonika" ved at være værkets slutakkord, dog her med septimen i pedalet, som om pedalstemmen ifølge en slags tyngdelov er gået i stå på den gregorianske melodis dybeste tone. Se **Eks. 10b**. Andre steder i stykket giver indtryk af, at den klassiske akkordiske tertsofbygning er fortsat opad. Akkorden i **Eks. 10c** er fra 3. variation, a-afsnittet, og foruden at den virker bitonal (H-dur + Des-dur) ligner den også en ("forkert noteret") tredicim-akkord med H som grundtone og med septimen i pedalet (h-dis-fis-ais-cis-eis-gis). En senromantisk

association kan man komme ud for, som det i **Eks. 10d** viste tilfælde fra prologten, der inden for D-dur ville være en dominantakkord med septim og stor none gående til en kvintaltereret ufuldkommen vekseldominantnone, idet et orgelpunkt på c i pedalet (ikke vist her) dog samtidig gør stedet lidt bitonalt.

De for fritonal harmonik så typiske ledetonerige forbindelser er der eksempler på, se **Eks. 10e**, som er fra 1. variations c-afsnit, hvor stemmeføringens halvtoneskridt as-a og des-c virker ledetoneagtige. **Eks. 11** viser en art "moderniseret fauxbourdon-bevægelse", som man møder flere steder i stykket. Ikke sekstakkorder, men kvartsekstakkorder i hver hånd flytter sig parallelt, dog modsat klassisk fauxbourdon jo altså her i indbyrdes modbevægelse. Stedet rummer flere tilfælde af skarp dissonans, såsom sammenstødet mellem en G-dur- og en Fis-dur-treklang på den femte akkord. Hård dissonans er ofte forekommende i Kaysers musik. Hvad hans samklangsbehandling angår, må et ganske "stejlt landskab" siges at være en integreret del af hans stil og udtryksform. Dog er Toccataen her i denne henseende nok et af Kaysers "blødere" stykker blandt orgelværkerne.

Det rytmiske

Den rytmiske stil er meget fri. Der er tale om vekslende taktarter, dog uden taktartsangivelser. Blandt de hurtige figurationer optræder mange slags regelmæssige og uregelmæssige grupper (6, 7, 9, 10 m.fl.). Forekomsten af direkte polyrytmik er dog ret begrænset. I et hyppigt tilbagevendende motiv forekommer et punkt, hvor man normalt ville have anvendt en bue. Rytmen vist i **Eks. 12a** noteres konsekvent som vist i **Eks. 12b**, egentlig på middelaldervis, måske som en hentydning til en gregoriansk rytmeform.

Registreringer

Kayser underforstår med sine manualangivelser tydeligvis et instrument med mindst 3 manualer. Dog vil udførelse på et 2-manualers orgel velsagtens være muligt med nogle forenklinger. Klanglige ønsker er mest anført som dynamiske ønsker (p, f, ff etc.) samt ved angivelser af stemmefod. Nogle ganske få registrerings-specifikationer er der også.

Udførelsen

Stykket er teknisk krævende. Men det er min vurdering, at det sagtens – ja, måske endog til musikkens fordel? – kunne udføres lidt mere romantisk-rubaterende, end Kayser med sit nodebillede og sine egne fremførelser synes at have indikeret.

Slutbemærkning

At denne vidtgående parafrasering over en gregoriansk Ave Maria-melodi bærer titlen "Toccata" har nok noget at gøre med værkets improvisatoriske helhedspræg.

Valget af "Toccata" (af it. toccare, "røre", "anslå") som den rigtige titel har Leif Kayser selv begrundet med denne udtalelse: "Jeg føler, at jeg "rører" orglet."

Udfarende, arabesk-agtige og meget virtuose afsnit veksler med afsnit af mere kantabil og ekspressiv karakter. Hist og her rummer satsbilledet tillige en polyfonerende tendens. Man ligesom tages med gennem en lang Ave Maria-meditation, der både rummer ro og uro, eftertanke og drama, trængsler og befrielse, og som til sidst forsvinder ud i luften så flygtigt, som den begyndte.

Alt sammen i et ikke atonalt, men fritonalt tonesprog, hvor såvel Hindemith som romantisk og nyere fransk orgelmusik fornemmes et sted ude i baggrunden som mulig inspiration.

Eks. 7

Con fantasia

$\text{♩} = 69-56$

p

6

Eks. 8

$\text{♩} = 46$

ped. +16'

simile

7

R

Eks. 9

12

ped.

Eks. 10

a) *p*

b) $\text{♩} = \text{ca. } 52$

c) *ff*

d) $\text{♩} = 60$ *mf*

e) $\text{♩} = 60$ *p* *solo*

ped.

Eks. 11

S *mp*

mf

4'

Eks. 12

a)

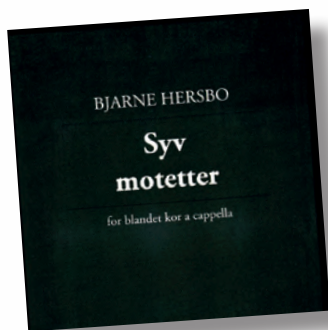
b)

**Smukt gennemartikuleret
Bach-spil i flydende tempi**

J.S. Bach: Dritter Teil der Clavierübung. Søren Gleerup Hansen på orglet i Garnisons Kirke, København. 2 cd'er. Helikon. HCD 1091-92

Søren Gleerup Hansen, organist ved Sct. Mariæ Kirke i Helsingør, har indspillet Bachs monumentale cyklus Clavierübung III på det fine Carsten Lund-orgel i Garnisons Kirke, en rekonstruktion af Lambert Daniel Kastens originale barokorgel fra 1724. Det er smukt gennemartikuleret Bach-spil i flydende tempi og kammermusikalske registreringer. Es-Dur-præludiet og fugaen kommer, som sig hør og bør, i begyndelsen og slutningen af værket, men gentages til slut i sammenhæng, hvor samhörigheden understreges ved, at de spilles på samme registrering uden manual-skift.

**Blanding af
noget velkendt
kirkeligt og
anderledes**

Bjarne Hersbo: Syv motetter for blandet kor a cappella.

Forlaget Mixtur. Vejl. pris kr. 89,-

De syv motetter er blevet til i løbet af Bjarne Hersbos mangeårige virke ved Sct. Johannes Kirke i Herning. Teksterne er fra Bibelen eller salmer. Tre af motetterne benytter salmemelodier, heriblandt Bjarne Hersbos egen melodi til "Vær stærk, min sjæl, i denne tid", som findes i to versioner, én for 4-stemmigt a cappella kor, og en anden for solosopran og kor. Resten af satserne er "frie", ubundne af koralstof.

Stilistisk er det en mangfoldig blanding af noget velkendt kirkeligt og det lidt anderledes – en modernistisk indledning til "Lovsynger Herren, I hans fromme", som nok kræver en smule tid til indstuderingen, hist og her et romantisk anstrøg og i den afsluttende "Jeg er verdens lys" en række parallelførte akkorder. Her deles stemmerne op, så et noget større kor er påkrævet. Vanskelighedsgraden er fra det lette til det middelsvære, og satserne er udpræget anvendelige som introitus eller motetter.

**Et spændende og
stort anlagt værk**

Svend Hvidtfelt Nielsen: Toccata for orgel og symfoniorkester.

Ophelia Dances - Koncert for akkordeon og sinfonietta. Symfoni nr. 3. Svend Hvidtfelt Nielsen, orgel, Bjarke Mogensén, akkordeon, Aarhus Symfoniorkester, Aarhus Sinfonietta, Henrik Vagn Christensen og Ari Rasilainen, dirigenter. DACAPO 8.226581

På denne cd med orkestermusik af Svend Hvidtfelt Nielsen kan man høre komponisten som solist i sin egen orgelkoncert Toccata fra 2013-14, spillet på orglet i Symfonisk Sal, Aarhus, med Aarhus Symfoniorkester og dirigenten Ari Rasilainen. Et spændende og stort anlagt værk, der står på skuldrene af både Buxtehude, Carl Nielsens Commotio og Svend Hvidtfelts lærere Hans Abrahamsen og Per Nørgård. Orglet åbner koncerten på dramatisk vis og fører derefter an i et vidt forgrenet forløb med både med- og modspil fra orkestret, en pianissimo-koralagtig sekvens i midten og en slutning der forsvinder opad.

På cd'en kan man desuden fordybe sig i Svend Hvidtfelts accordeon-koncert Ophelia Dances samt Symfoni nr. 3.

Suite som er velkommen som koncertmateriale

Lasse Toft Eriksen: Fire danse for orgel. Forlaget Mixtur. Vejl. pris kr. 99,-
Komponisten, organisten og forlagsindehaveren Lasse Toft Eriksen opvarter med denne suite af fire danse for orgel, komponeret 2016 til organisten Janne Roager og let revideret i 2018. De fire danse er hvad form og rytmisk struktur angår inspirerede af renæssanceformerne "Pavane", "Gaillarde", "Canary" og "Branle gay". Tonesproget er nutidigt, nok hen ad ny nordisk enkelhed, og med sit engagerende rytmiske liv og moderate krav til både orgel og spilleteknik må suiten være velkommen mange steder som koncertmateriale.

Afvekslende og karakterfulde forspil

Asger Troelsen: 100 salmeforspil. Pris kr. 50,-
Denne forspilssamling er blevet til som en frugt af Asger Troelsens 40 års virke ved Ravnsbjergkirken i Viby J. I forordet fortæller komponisten, at "det er min kongstanke, at et forspil skal være kort og præcist, således at der ikke hersker tvivl om melodi, tempo, takt- og toneart. Forspillene skal ikke være vanskeligere, end at de giver sig selv og er hurtigt lært – og samtidig stemningsdannende for den efterfølgende salme." Det er dyder som forspillene i høj grad lever op til – trods det knappe format er de afvekslende og karakterfulde, og slutter tit med et opfordrende citat af salmemelodiens første toner.

phønix

Folkemusikken i salmerne

"Gamle salmer på nye vinger"
Phønix, som har rødder i den danske folkemusik tradition, fortolker gamle salmer i en intens og nærværende koncert, hvor kirkens kor også kan medvirke.

Se mere om koncerten, kor-medvirken, video, booking osv. på:
folkemusikkenisalmerne.dk
phønixfolk.dk

FORMANDEN HAR ORDET Af Karin Schmidt Andersen, formand for DOKS

Tjek på pensionen

Arbejdstid, arbejdsmiljø, løn, ferie og fridage er noget af det DOKS som faglig organisation er optaget af, og noget der har betydning for medlemmernes hverdag. DOKS er dog i ligeså høj grad optaget af at sikre medlemmerne bedst muligt, når arbejdslivet ophører, hvad enten det er betinget af alder eller sygdom.

Foruden den løn vi som ansatte får udbetalt hver måned indsætter arbejdsgiver et beløb til pensionsdækning, som skal sikre os en fornuftig økonomi som pensionister. Er man tjenestemand, optjener man ret til en livslang tjenestemandspension som udbetales fra folkekirkens fællesfond, er man overenskomstansat, bliver bidraget forvaltet af et pensionselskab, således at der er mest muligt til udbetaling, når man bliver pensionist.

Den pension vi får udbetalt som pensionister, udover den sikrede folkepension, er altså afhængig af vores arbejdsliv, og er en del af den løn vi tjener som erhvervsaktive.

I DOKS er emnet pension lige nu højaktuelt for alle medlemmer. Den 1. april har DOKS skiftet pensionselskab til PFA pension, en aftale der er indgået i samarbejde med Præsteforeningen. Bestyrelsen

forventer klare fordele for medlemmerne i form af lavere omkostninger, bedre forsikringsmuligheder og en højere grad af individuel rådgivning. Det sidste er særdeles vigtigt. Man bør nemlig nogle gange gennem arbejdslivet se nærmere på sin pensions- og forsikringsdækning. Der kan være mange relevante spørgsmål at stille i den forbindelse. Hvor tæt er man på forventet pensionsalder, har man ægtefælle og børn? Hvordan forventer man at ens efterladte er stillede økonomisk og hvordan sikrer man sig, hvis livstruende sygdom rammer en selv eller ens nærmeste? Den aktuelle lovgivning om skat og pensionsalder og de generelle økonomiske konjunkturer har også indflydelse.

For overenskomstansatte er det særdeles vigtigt at drøfte disse ting med sin pensionsrådgiver. For tjenestemænd er det kun pensionsbidrag af tillæg, der indbetales til PFA, men også her er det nyttigt at få lagt en plan. Det kan ikke understreges tydeligt nok at enhver DOKS'er lige nu bør benytte anledningen til at få kigget grundigt på sine pensionsforhold.

Kollektive pensionsaftaler indgås ved centrale forhandlinger, men det enkelte medlem har selv ansvar for at få det bedste ud af dem.

Det er ikke kun DOKS der er optaget af pensions spørgsmål for tiden. Fremtidens pensionsdækning er også et emne i den politiske debat. Med en forøget levetid og mindre forrentning af kapital hensat til pension bliver det en stigende udfordring at pensionsdække kommende generationer. Alderen for overgang til folkepension vil stige i de kommende år, og man forsøger på forskellig vis at belønne dem, der bliver længere på arbejdsmarkedet. Tanker om en differentieret tilbagetrækningsalder for forskellige faggrupper debatteres i disse uger. Således betragtet vil akademikere kunne se frem til senere pensionering end andre faggrupper, der anses for at være tidligere fysisk nedslidte.

DOKS' medlemmer går ofte senere på pension end folkepensionsalderen, og det vil sikkert fortsat være sådan, også når pensionsalderen øges. Er man frisk og rask er det fint og til fællesskabets gavn. Er man derimod nedslidt, fysisk eller mentalt, skal der være gode muligheder og rettigheder for tidligere tilbagetrækning. Men løsningen må være en individuel betragtning, der ser på den enkeltes behov, og ikke en generalisering ud fra hvilken faggruppe man måtte tilhøre.

Nye fagpakker uddanner kirkemusikere på specialområder**Udvikling af særlige gudstjenester - tilrettelæggelse og udførelse**

Fagpakken giver teoretiske, praktiske og pædagogiske forudsætninger for at tilrettelægge og udføre særlige gudstjenester for børn, unge og ældre

3 moduler fra aug. 2019 - marts 2020

Udbydes af Vestervig Kirkemusikskole på Diakonhøjskolen i Aarhus

Nyere rytmiske stilarter i kirkens kor, koncert- og gudstjenestearbejde

Modul 2 : Arrangement for orgel og salmepil i rytmiske stilarter

Løgumkloster Kirkemusikskole
6. og 20. september samt 4. oktober

Løgumkloster Kirkemusikskole

Kirkemusikkursus for kirkesangere og organister - 30. juni - 6. juli på Løgumkloster Højskole

Babysalmesang, opfølgingskursus
v/Lise Nees
Mandag d. 2. - tirsdag d. 3. sept.

Arrangement og salmepil i rytmiske stilarter på orgel v/Bjørn Elkjer
3 fredage: 6. og 20. sept. samt 4. okt.
NB. indgår tillige som modul i fagpakke

Babysalmesang v/Lise Nees
Onsdag d. 11. - fredag d. 13. sept.

Sang, taleteknik, messesang for præster
v/Kamma Bidstrup og Finn Rosenberg -
2 torsdage: 12. og 26. sept.

Becifringsklaver — klaverspil i mange stilarter v/Bjørn Elkjer
4 fredage - forhør nærmere

Sang, leg og bevægelse i kirken for børn 1-3 år - v/Lise Nees
Mandag d. 2. - onsdag d. 4. okt.

"Herold, Melchior og Schiøtz"
Foredrag v/Hans Chr. Hein
Mandag d. 7. okt.

"Fra Carol til Juleoratorium"
Foredrag v/Hans Chr. Hein
Mandag d. 18. nov.

Sjællands Kirkemusikskole

Klaver i kirken – "rytmisk klaver"
v/Mads Granum - 6 man. fra 2. sept.

Lyt/læs og arrangér – "Fra Youtube til orgel – praktisk satsarbejde"
v/Lise Dynnesen og Thomas Solak
3 fredage: 6. og 20. sept. samt 4. okt.
i Roskilde

Salmer og musikalsk leg 1 - Metodik og praktik - v/Anne-Mette Riis
4 mandage fra 16. sept. i Bagsværd Kirke

Thomissøns Psalmebog 450 år
Seminar i samarbejde med DSL, Roskilde Domkirke og Folkeuniversitetet i Rosk.
Lørdag d. 28. sept.

Om at spille til salmesang – 1700-tallets salmer v/Søren Gleerup Hansen
Man. d. 7. okt. i Sct. Markus Kirke, Kbh

Kursusdag for kirkesangere med solo-repertoire til advent og jul
Lørdag d. 16. nov. i Roskilde

Konservatorieforberedende hørelære
10 tirsdage fra 22. okt. i Roskilde

Salmer og musikalsk leg 2 - Metodik og praktik v/Anne-Mette Riis
4 mandage fra 28. okt. i Bagsværd Kirke

Sang/stemmetræning/messesang især for præster og kirke- og kulturmedarb.
Individuelle aftaler kan indgås.

Vestervig Kirkemusikskole

Højmessens Fremtid - Kursusdag for alle gudstjenestemedarbejdere
v/lektor Jørgen Kjærgaard og rektor Tine Fenger Thomsen
Fredag d. 13. sept. i Vestervig

Op og ned på salmens tonestige
Foredrag om den danske salmesang i det 20. årh. - v/Lars R. Nørreremark
Tirsdag d. 24. sept. i Vestervig

Salmer med børn - kursus om salmer i børnegudstjenesten
v/Organist Martin Hornstrup, sognepræst Hans Boas, sognepræst Simon Kofoed og organist Ingrid Bartholin
Lørdag d. 5. okt. i Vestervig

Kirkemusikerens arbejdsplads og samarbejdsrelationer - for nyuddannede kirkemusikere - v/rektor Tine Fenger Thomsen og lektor Jørgen Kjærgaard
Fredag d. 15. november i Vestervig

Konservatorieforberedende hørelære
v/Kaja Daugaard Christensen
5 x 2 lektioner fra oktober - december på Det Jyske Musikkonservatorium i Aarhus

Yderligere informationer, tilmelding samt kursusprogram for 2020

se kirkemusikskolernes hjemmeside

3. søndag efter påske, 1. tekstrække

Søren Rasmussen, Abildgård og Fladstrand kirker, Frederikshavn, fortæller om sine musikvalg

I Abildgård Kirke vægter man den traditionelle og den "rytmiske" kirkemusik lige højt, og har to organister ansat med hver sine genremæssige kompetencer: DOKS'eren Søren Rasmussen og PO'eren Knud Erik Thrane. Søren Rasmussen leder et voksent kirkekor på op til 14 medlemmer, hvoraf 4-5 medvirker ved en almindelig højmesse. Ved de store højtider optræder et samlet kor. Der er ingen motet under højmassen; til gengæld synger koret introitus og altergangsmusik. Knud Erik Thrane leder et rytmisk kirkeorkester samt et ungdomskor, der især synger gospel-repertoire. Der er både orgel og flygel i kirken, og ved almindelige højmesser spilles skiftevis på begge instrumenter.

I år er der 3. søndag efter påske konfirmation, og ud over Søren Rasmussen og en trompetist medvirker kirkens ungdomskor under ledelse af Knud Erik Thrane. Ungdomskoret ledsages af "Kirkeorkestret": Piano, guitar, percussion, saxofon, trompet og fløjte.

Konfirmationen betyder, at evangelieteksten læses, men benyttes ikke under prædikenen, som bliver kort og "fri". Konfirmander vælger selv salmerne til konfirmationen, som typisk bliver en blanding af klassiske hits og rytmiske salmer.

Som postludium spilles hovedtemaet fra Star Wars. Søren Rasmussen er glad for

musikken, som han selv har arrangeret for trompet og orgel, og betegner det som tidløst.

Musikvalg

Præludium: W.A. Mozart "Alleluja" for trompet og orgel

Korsang efter konfirmationen: Schakles (Praise you) af kunstneren Mary Mary

Exitus: Korsang "Denne morgens mulighed" fra samlingen "Salmer og sange"

Postludium: John Williams: Tema fra "Star Wars" for trompet og orgel, arr. Søren Rasmussen (under udgangen) Efter postludiet synger ungdomskoret, imens kirken tømmes, Paradise af Coldplay

Rebild Rokoko Trio

Vi tilbyder en hyggelig kirkekoncert

Klaus Pindstrup violin Tine Lilholt fløjte Nils Torp cello
 Kontakt: Tine Lilholt, 2146 6037, tine@tinelilholt.dk

DOKS-ARRANGEMENTER

6. maj, 21. juni, 30. august,
27. september

Bestyrelsesmøder i DOKS

6.-8. maj

DOKS' årskursus i Køge

7. maj

DOKS' generalforsamling på
Hotel Comwell, Køge

KURSER

16. april

Foredrag v/ Hans Chr. Hein: "Bachs
passioner i dag - koncert eller gudstjeneste?"
Løgumkloster Kirkemusikskole.
www.kirkemusikskole.dk

10.-21. juni

Studiedage på nodebiblioteket, Løgumkloster.
www.fuk.dk

August 2019 - marts 2020

Udvikling af særlige gudstjenester
- tilrettelæggelse og udførelse. Fagpakke
med 3 moduler. Vestervig Kirkemusikskole
på Diakonhøjskolen i Aarhus
www.kirkemusikskole.dk

2. september og
følgende 5 mandage

Klaver i kirken - "rytmisk klaver"
v/ Mads Granum. Sjællands Kirkemusikskole.
www.kirkemusikskole.dk

6. og 20. september
samt 4. oktober

Arrangement og salmespil i rytmiske
stilarter på orgel v/ Bjørn Elkjer,
Løgumkloster Kirkemusikskole.
www.kirkemusikskole.dk

6. og 20. september
samt 4. oktober

Lyt/læs og arranger - "Fra YouTube
til orgel - praktisk satsarbejde"
v/ Lise Dynnesen og Thomas Solak i Roskilde.
www.kirkemusikskole.dk

13. september

Højmessens Fremtid - Kursusdag for alle
gudstjenestemedarbejdere
v/ lektor Jørgen Kjærgaard og
rektor Tine Fenger Thomsen i Vestervig.
www.kirkemusikskole.dk

24. september

Op og ned på salmens tonestige
Foredrag om den danske salmesang i det
20. årh. - v/ Lars R. Nørremark i Vestervig.
www.kirkemusikskole.dk

28. september

Thomissøns Psalmebog 450 år Seminar i
samarbejde med DSL, Roskilde Domkirke
og Folkeuniversitetet i Roskilde.
www.kirkemusikskole.dk

7. oktober

Om at spille til salmesang - 1700-tallets
salmer v/ Søren Gleerup Hansen.
i Sct. Markus Kirke, Kbh.
www.kirkemusikskole.dk

7. oktober

Foredrag v/ Hans Chr. Hein:
"Herold, Melchior og Schiøtz".
Løgumkloster Kirkemusikskole.
www.kirkemusikskole.dk

18. november

Foredrag v/ Hans Chr. Hein:
"Fra Carol til Juleoratorium".
Løgumkloster Kirkemusikskole.
www.kirkemusikskole.dk

**ARRANGEMENTER /
KONCERTTRÆKKER
KØBENHAVN**

5. marts-16. april

VOR FRELSERS KIRKE
"Aftenmusik - J.S. Bach på Elefantorglet"
Lars Sømod spiller passionsmusik for
påske hver tirsdag kl. 17.30.
www.vorfrelserkirke.dk

HERNING

30. maj-2. juni

Himmelske Dage på Heden
www.himmelskedage.dk

28. oktober-3. november

Spil Dansk Ugen.
www.spildansk.dk

Organistbladet bringer oplysninger om
koncerttrækker, festivals og andre
arrangementer. Send gerne oplysninger
om din arrangementsrække til
organistbladet@doks.dk

ANNONCE**Indvielse af barokorglet i
Ringkøbing Kirke**

Palmesøndag den 14. april

Kl. 10.30: Gudstjeneste
Kl. 14.00: Koncert

Ved orglet: Klaus V. Jensen

Gratis adgang.

Orglet er rekonstrueret af Mads Kjersgaard. Det har 13 stemmer fordelt på 2 manualer.

www.ringkobingkirke.dk

DOKS'EN UD AF BOKSEN Af Mikael Garnæs

Man må ikke glemme kunstnerdelen

Aeji Choi om at være verdensborger og organist i den danske folkekirke

Lige fra sin barndom, hvor hun voksede op i en katolsk familie i Korea, vidste Aeji Choi at hun ville være organist. Det var i begyndelsen det spændende, at man spiller både med hænder og fødder der tiltrak hende, men i høj grad også klangen af orglet. "Meget tidligt lærte jeg at spille klaver, men som 18-årig blev jeg optaget på universitetet, og først her fik jeg egentlig orgelundervisning. På det tidspunkt var det meget eksotisk at studere orgel i Korea. Da jeg var færdig, ville jeg se verden og tog til Tyskland. Her studerede jeg hos den ungarske orgelprofessor Zsigmond Szathmáry i Freiburg, en stor kunstner, til mit held. Jeg blev i Tyskland i 8 år." Man kan ikke undgå at blive påvirket af sin lærer, og Aeji fik en grundig undervisning hos Szathmáry især i det tyske romantiske repertoire og ny musik, samtidig med at hun havde et embede i den lille by St. Peter i Schwarzwald. "Der var en fantastisk barokkirke med et stort 50-stemmers Klais-orgel og et lille Spáth-orgel. Jeg havde et dejligt organistliv, simpelt og uden familiære forpligtelser og med masser af tid til mig selv."

I 2002 kom Aeji for første gang til Danmark som Erasmus-udvekslingsstudent og studerede 1 år hos Hans Fagius på konservatoriet i København. Efter at have afsluttet "Konzertexamen" i Tyskland i 2004 vendte hun tilbage og tog en "dansk" organistuddannelse på DKDM. "Danmark var en anderledes oplevelse for mig. Jeg var overrasket over de mange cykler, og over at det blæste hele tiden. Sammenlignet med Tyskland var orgellandskabet lidt kedeligt og ensartet – enten Marcussen eller Frobenius. I Tyskland er der mange flere orgelbyggere, store og små, gode såvel som dårlige. Til gengæld var det dejligt, at kirkerne er opvarmede om

vinteren, og jeg syntes at liturgien og salmerne var spændende, og overraskende tæt på den katolske lyd og kernesalmerne, jeg kendte fra Tyskland. I modsætning hertil er den protestantiske kirkemusik i Korea stærkt amerikansk påvirket."

Efter tre organistuddannelser fra tre forskellige lande besluttede Aeji sig til at blive i Danmark og stiftede familie. Hun blev først ansat ved Jakobskirken i Roskilde og fra 2011 i Sankt Thomas Kirke på Frederiksberg. Hun er katolik, men har ingen problemer med at arbejde i en protestantisk kirke. Den kristne kultur er mere afgørende end konfessionen, siger hun.

Aeji Choi underviser på Sjællands Kirkemusikskole. "Jeg har lærer karakteren i blodet. Man skal sørge for fødekæden. Vi har en forpligtelse til at udbrede kendskabet til orglet som instrument."

Hun prøver at holde fast på det at være musiker, selvom organisthvervet i Danmark også er et embedsmandsliv, der har mange administrative sider. Man må ikke glemme kunstnerdelen, siger hun.

"Danskerne har en holdning til det sociale, som jeg godt kan lide. Et eksempel: Jeg akkompagnerer konservatoriets børnekor og oplever her, hvordan forældrene tager initiativer og laver fælles arrangementer. I Korea og Tyskland ville den slags ikke forekomme. Der er alting mere hierarkisk opbygget med en chef, der bestemmer. Men til syvende og sidst tænker jeg ikke så meget på, at jeg er koreaner. Jeg er verdensborger, musiker og organist."

Aeji Choi

